

جمهوری اسلامی ایران

Islamic Republic of Iran

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

Institute of Standards and Industrial Research of Iran

استاندارد ملی ایران

۸۲۷۶

چاپ اول

ISIRI

8276

1st.edition

**بیماری هائی که در کشتارگاه ها ، پیش و پس از کشتار ، باید
مورد بررسی بهداشتی قرار گیرند – انواع و عناوین**

**Diseases that should be considered before
and after slaughter in the slaughter houses –
Types and titles**

نشانی مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران : کرج - شهر صنعتی، صندوق پستی ۱۶۳-۳۱۵۸۵

دفتر مرکزی : تهران - ضلع جنوبی میدان ونک - صندوق پستی : ۶۱۳۹-۱۴۱۵۵

تلفن مؤسسه در کرج: ۰۲۶۱-۲۸۰۶۰۳۱-۸

تلفن مؤسسه در تهران: ۰۲۱-۸۸۷۹۴۶۱-۵

دورنگار: کرج ۰۲۶۱-۲۸۰۸۱۱۴ - تهران ۰۲۱-۸۸۸۷۰۸۰-۸۸۸۷۱۰۳

بخش فروش - تلفن: ۰۲۶۱-۲۸۰۷۰۴۵ دورنگار: ۰۲۶۱-۲۸۰۷۰۴۵

پیام نگار: Standard @ isiri.or.ir

بهاء: ۵۲۵۰ ریال

Headquarters :Institute Of Standards And Industrial Research Of IRAN

P.O.Box: 31585-163 Karaj – IRAN

Tel.(Karaj): 0098 (261) 2806031-8

Fax.(Karaj): 0098 (261) 2808114

Central Office : Southern corner of Vanak square , Tehran

P.O.Box: 14155-6139 Tehran - IRAN

Tel.(Tehran): 0098(21)8879461-5

Fax.(Tehran): 0098 (21) 8887080,8887103

Email: Standard @ isiri.or.ir

Price: 5250 "RLS

« بسمه تعالی »

آشنایی با مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به موجب قانون، تنها مرجع رسمی کشور است که عهده دار وظیفه تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) میباشد.

تدوین استاندارد در رشته های مختلف توسط کمیسیون های فنی مرکب از کارشناسان مؤسسه، صاحب نظران مراکز و مؤسسات علمی، پژوهشی، تولیدی و اقتصادی آگاه و مرتبط با موضوع صورت میگیرد. سعی بر این است که استانداردهای ملی، در جهت مطلوبیت ها و مصالح ملی و با توجه به شرایط تولیدی، فنی و فن آوری حاصل از مشارکت آگاهانه و منصفانه صاحبان حق و نفع شامل: تولیدکنندگان، مصرف کنندگان، بازرگانان، مراکز علمی و تخصصی و نهادها و سازمانهای دولتی باشد. پیش نویس استانداردهای ملی جهت نظرخواهی برای مراجع ذینفع و اعضای کمیسیون های فنی مربوط ارسال میشود و پس از دریافت نظرات و پیشنهادها در کمیته ملی مرتبط با آن رشته طرح و در صورت تصویب به عنوان استاندارد ملی (رسمی) چاپ و منتشر می شود.

پیش نویس استانداردهایی که توسط مؤسسات و سازمانهای علاقمند و ذیصلاح و با رعایت ضوابط تعیین شده تهیه می شود نیز پس از طرح و بررسی در کمیته ملی مربوط و در صورت تصویب، به عنوان استاندارد ملی چاپ و منتشر می گردد. بدین ترتیب استانداردهایی ملی تلقی می شود که بر اساس مفاد مندرج در استاندارد ملی شماره ((۵)) تدوین و در کمیته ملی مربوط که توسط مؤسسه تشکیل میگردد به تصویب رسیده باشد.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از اعضای اصلی سازمان بین المللی استاندارد میباشد که در تدوین استانداردهای ملی ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندیهای خاص کشور، از آخرین پیشرفتهای علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین المللی استفاده می نماید.

مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می تواند با رعایت موازین پیش بینی شده در قانون به منظور حمایت از مصرف کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردها را با تصویب شورای عالی استاندارد اجباری نماید. مؤسسه می تواند به منظور حفظ بازارهای بین المللی برای محصولات کشور، اجرای استاندارد کالاهای صادراتی و درجه بندی آنرا اجباری نماید.

همچنین بمنظور اطمینان بخشیدن به استفاده کنندگان از خدمات سازمانها و مؤسسات فعال در زمینه مشاوره، آموزش، بازرسی، ممیزی و گواهی کنندگان سیستم های مدیریت کیفیت و مدیریت زیست محیطی، آزمایشگاهها و کالیبره کنندگان وسایل سنجش، مؤسسه استاندارد اینگونه سازمانها و مؤسسات را بر اساس ضوابط نظام تأیید صلاحیت ایران مورد ارزیابی قرار داده و در صورت احراز شرایط لازم، گواهینامه تأیید صلاحیت به آنها اعطا نموده و بر عملکرد آنها نظارت می نماید. ترویج سیستم بین المللی یکاها، کالیبراسیون وسایل سنجش تعیین عیار فلزات گرانبها و انجام تحقیقات کاربردی برای ارتقای سطح استانداردهای ملی از دیگر وظایف این مؤسسه می باشد.

**کمیسیون استاندارد "بیماری هائی که در کشتارگاه ها ، پیش و پس از
کشتار ، باید مورد بررسی بهداشتی قرار گیرند - انواع و عناوین"**

رئیس

افشار پاد، کامران

(دکترای دامپزشکی - اپیدمیولوژیست)

سمت یا نمایندگی

عضو هیئت علمی سازمان دامپزشکی کشور

اعضاء

خانقاهی ابیانه ، حمید

(دکترای دامپزشکی)

سازمان دامپزشکی کشور

صادق زاده عراقی ، عذرا

(دکترای دامپزشکی)

جامعه دامپزشکی کشور -

بازنشسته شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور

صادقی دقیقی ، مهران

(دکترای دامپزشکی)

سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران

طباطبائی ، سیدمهدی

(دکترای دامپزشکی)

سازمان دامپزشکی کشور

فرزام ، اکرم

(دکترای دامپزشکی)

سازمان دامپزشکی کشور

مولوی ، فاطمه

(فوق لیسانس علوم بهداشتی)

کارشناس استاندارد -

بازنشسته وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

دبير

نوروزی، سعید

(دکترای دامپزشکی)

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

فهرست اعضاء شرکت کننده در پانصد و سی و هفتمین اجلاسیه کمیته ملی

استاندارد فوراك و فرآورده های غذایی مورف ۸/۸/۸۴

رئیس

افشار پاد، کامران

(دکترای دامپزشکی - اپیدمیولوژیست)

سمت یا نمایندگی

عضو هیئت علمی سازمان دامپزشکی کشور

اعضاء

ابوعلی ، رحیم

(فوق لیسانس)

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

تقوی ، مازیار

(دکتری دامپزشکی)

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

صادق زاده عراقی ، عذرا

(دکترای دامپزشکی)

جامعه دامپزشکی کشور -

بازنشسته شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور

صادقی دقیقی ، مهران

(دکترای دامپزشکی)

سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران

فرزام ، اکرم

(دکترای دامپزشکی)

سازمان دامپزشکی کشور

کردی ، جلال

(دکترای دامپزشکی)

انجمن صنایع فرآورده های گوشتی ایران

کارشناس استاندارد -
بازنشسته وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

مولوی ، فاطمه
(فوق لیسانس علوم بهداشتی)

سازمان حمایت از حقوق مصرف کنندگان و
تولید کنندگان

نعمتی ، حمیدرضا
(دکترای دامپزشکی)

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

نوروزی،سعید
(دکترای دامپزشکی)

دبیر کمیته ملی

موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

شریعتی، منیره
(لیسانس)

صفحه	فهرست مندرجات
ب	پیش گفتار
۱	۱ هدف
۱	۲ دامنه کاربرد
۴	۳ مراجع الزامی
۵	۴ اصطلاحات و تعاریف
۱۹	۵ بیماری های دام
۱۹	۱-۵ فصل اول - بیماری های عفونی و انگلی
۲۴	۲-۵ فصل دوم - تومورها
۲۴	۳-۵ فصل سوم - اختلالات متابولیکی (بیماری های ناشی از کمبود غذایی و مسمومیت ها)
۲۶	۴-۵ فصل چهارم - بیماری اندام ها
۳۷	۶ بیماری های طیور
۳۸	۱-۶ بیماری های عفونی طیور
۴۰	۲-۶ بیماری های غیر عفونی و اختلالات طیور

پیش گفتار

استاندارد "بیماری هائی که در کشتارگاه ها ، پیش و پس از کشتار ، باید مورد بررسی بهداشتی قرار گیرند- انواع و عناوین" که توسط کمیسیون های مربوط تهیه و تدوین شده و در پانصد و سی و هفتمین جلسه کمیته ملی استاندارد خوراک و فرآورده های کشاورزی مورخ ۸۴/۸/۸ مورد تصویب قرار گرفته ، اینک به استناد بند یک ماده ۳ قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب بهمن ماه ۱۳۷۱ به عنوان استاندارد ملی ایران منتشر می شود.

برای حفظ همگامی و هماهنگی با تحولات و پیشرفت های ملی و جهانی در زمینه صنایع ، علوم و خدمات ، استاندارد های ملی ایران در مواقع لزوم تجدید نظر خواهد شد و هر گونه پیشنهادی که برای اصلاح یا تکمیل این استاندارد ارائه شود در تجدید نظر بعدی مورد توجه قرار خواهد گرفت. بنابراین برای مراجعه به استاندارد های ملی ایران باید همواره از آخرین تجدید نظر آنها استفاده کرد.

در تهیه و تدوین این استاندارد سعی شده است که ضمن توجه به شرایط موجود و نیازهای جامعه ، در حد امکان بین این استاندارد و استاندارد ملی کشورهای صنعتی و پیشرفته هماهنگی ایجاد شود.

منابع و مآخذی که برای تهیه این استاندارد به کار رفته به شرح زیر است:

- ۱- استاندارد ملی ایران ۴۹۶ : سال ۱۳۸۰ " روش قضاوت بهداشتی روی لاشه و اعضای دام های کشتاری در بازرسی پس از کشتار (باتجدیدنظر)".
- ۱- استاندارد ملی ایران ۱۷۱۱ : سال ۱۳۸۰ " مسیر کشتار و بازرسی بهداشتی (قبل از کشتار و بعد از کشتار) (با تجدیدنظر).
- ۲- استاندارد ملی ایران ۱۰۲۷ : سال ۱۳۸۰ "بازرسی بهداشتی دام زنده (با تجدیدنظر)".
- ۳- استاندارد ملی ایران ۳۴۹۹ : سال ۱۳۷۵ " بازرسی فنی بهداشتی مرغ و خروس پیش و پس از کشتار".

۴- استاندارد ملی ایران ۷۳۱: سال ۱۳۸۱ "نمونه فرم های آمار مربوط به کشتار دام و طیور و بیماری های مشاهده شده در کشتار گاه ها (با تجدیدنظر)".

بیماری هائی که در کشتارگاه ها ، پیش و پس از کشتار ، باید مورد بررسی بهداشتی قرار گیرند – انواع و عناوین

۱ هدف

هدف از تدوین این استاندارد:

الف – تعیین و اعلام نام بیماری های دام و طیور می باشد ، که باید در کشتارگاه های صنعتی دام و هم چنین کشتارگاه های مجاز دام در کشور و در کشتارگاه های صنعتی طیور در کشور ، بنا به مورد مربوط ، پیش و پس از کشتار دام و طیور ، توسط دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه ، مورد بازرسی و کنترل بهداشتی قرار گیرند.

ب – انجام بازرسی بهداشتی و کنترل کامل و دقیق کلیه بیماری های دام و طیور تعیین و اعلام شده موضوعه این استاندارد ، پیش و پس از کشتار ، در کشتارگاه ها ، به گونه یکنواخت و هم سان در کلیه کشتارگاه های دام و طیور در کشور، در نیل به حفظ و تامین بهداشت عمومی و سلامت مردم کشور ، می باشد.

یادآوری کلی و مهم – بیماری های دام و طیور نامبرده شده در این استاندارد که باید در کشتارگاه های دام و طیور در کشور مورد بازرسی بهداشتی پیش و پس از کشتار قرار گیرند، بیماری هائی هستند ، که تا هنگام تدوین این استاندارد ملی ایران شناسائی شده و ملحوظ نظر قرار گرفته اند. بدیهی است در آینده دیگر بیماری های مهم دام و طیور شناخته شده به آن ها افزوده خواهد گردید.

۲ دامنه کاربرد

این استاندارد ، درباره :

الف - کلیه بیماری های مشاهده شده در دام های زنده کشتاری (پیش از کشتار) و در لاشه، اندرونه و ضمائم آن، پس از کشتار آن ها ، در کشتارگاه های صنعتی و هم چنین کشتارگاه های مجاز دام در کشور.

ب - کلیه بیماری های مشاهده شده در طیور زنده کشتاری (پیش از کشتار) و در لاشه و اندرون آن ، پس از کشتار آن ها ، در کشتارگاه های صنعتی طیور در کشور.

پ - کلیه کشتارگاه های صنعتی دام و هم چنین کشتارگاه های مجاز دام در کشور، که در آن ها کشتار دام (گوسفند یا بز و گاو و گاومیش و شتر) ، به روش صنعتی انجام می شود.

ت - کلیه کشتارگاه های صنعتی طیور در کشور ، که در آن ها کشتار طیور (مرغ ، بوقلمون، اردک، غاز و بلدرچین) ، به روش صنعتی انجام می شود، کاربرد دارد.

یادآوری ۱- این استاندارد ، برای برآوردن اهداف نوشته شده در بند ۱ (هدف) این استاندارد، در مورد دام های زنده کشتاری و یا طیور زنده کشتاری پذیرفته شده به منظور کشتار در کشتارگاه ، و لاشه ، اندرونه و ضمائم لاشه دام و لاشه و اندرون لاشه طیور مربوط کشتار شده ، در کشتارگاه ، که کشتار گوسفند و بز در کشتارگاه ، برابر استاندارد ملی ایران ۴۲۷۷ : سال ۱۳۷۶ " آئین کار کشتار گوسفند و بز " و کشتارگاو و گاومیش در کشتارگاه ، برابر استاندارد ملی ایران ۴۵۳۹ : سال ۱۳۷۷ " آئین کار کشتار گاو و گاومیش " و کشتار طیور در کشتارگاه ، برابر استاندارد ملی ایران ۳۸۳۴ : سال ۱۳۷۵ " آئین کار کشتار طیور " ، انجام گرفته باشد، کاربرد دارد.

یادآوری ۲ -مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه صنعتی دام و هم چنین کشتارگاه مجاز دام (در مورد گوسفند و بز و گاو و گاومیش و شتر) و مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه

صنعتی طیور (در مورد مرغ ، بوقلمون ، اردک ، غاز و بلدرچین) ، باید بر حسن انجام مفاد این استاندارد ، نظارت کامل نماید.

یادآوری ۳- پس از انجام بازرسی فنی و بهداشتی پیش و پس از کشتار دام و طیور ، برابر استاندارد های ملی ایران ۱۰۲۷ : سال ۱۳۸۰ "بازرسی بهداشتی دام زنده " (با تجدیدنظر) ، ۴۹۶ : سال ۱۳۸۰ " روش قضاوت بهداشتی روی لاشه و اعضای دام های کشتاری در بازرسی پس از کشتار" (با تجدیدنظر) ، ۵۳۱ : سال ۱۳۸۰ " روش استاندارد برای بازرسی لاشه های دام های کشتاری (بازرسی پس از کشتار)" (با تجدیدنظر) ، ۳۴۹۹ : سال ۱۳۷۵ " آئین کار بازرسی فنی بهداشتی مرغ و خروس پیش و پس از کشتار" ، ۱۷۱۱ : سال ۱۳۸۰ "مسیر کشتار و بازرسی بهداشتی طیور (قبل از کشتار و بعد از کشتار)" (با تجدیدنظر) ، مسئول فنی و بهداشتی کشتارگاه دام و طیور ، باید نسبت به پر کردن فرم های ویژه آمار مربوط به کشتار دام و طیور و بیماری های مشاهده شده در کشتارگاه های صنتی دام و هم چنین کشتارگاه های مجاز دام در کشور و کشتارگاه های صنعتی طیور در کشور، و چگونگی سیر اجرای (تکمیل کردن ، تائید کردن و ارسال فرم های ویژه آمار کشتارگاه ، برابر استاندارد ملی ایران ۷۳۱ : سال ۱۳۸۱ " نمونه فرم های آمار مربوط به کشتار دام و طیور و بیماری های مشاهده شده در کشتارگاه ها " (با تجدیدنظر) ، و برابر مقررات و آئین نامه ها و دستورالعمل های صادره از سوی مراجع قانونی و ذیصلاح کشور^۱ ، اقدام نماید.

۱- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور ، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور ، و ابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۳ مراجع الزامی

مدارک الزامی زیر حاوی مقرراتی است که در متن این استاندارد به آنها ارجاع داده شده است. بدین ترتیب آن مقررات جزئی از این استاندارد محسوب می شود. در مورد مراجع دارای تاریخ چاپ و/ یا تجدید نظر، اصلاحیه ها و تجدید نظرهای بعدی این مدارک مورد نظر نیست. معهدابهرتر است کاربران ذینفع این استاندارد، امکان کاربرد آخرین اصلاحیه ها و تجدید نظرهای مدارک الزامی زیر را مورد بررسی قرار دهند. در مورد مراجع بدون تاریخ چاپ و/ یا تجدید نظر، آخرین چاپ و / یا تجدید نظر آن مدارک الزامی ارجاع داده شده مورد نظر است.

استفاده از مراجع زیر برای کاربرد این استاندارد الزامی است:

- ۱-۳ استاندارد ملی ایران ۴۲۷۷: سال ۱۳۷۶ " آئین کار کشتار رگوسفند و بز".
- ۲-۳ استاندارد ملی ایران ۴۵۳۹: سال ۱۳۷۷ " آئین کار کشتار گاو و گاومیش".
- ۳-۳ استاندارد ملی ایران ۳۸۳۴: سال ۱۳۷۵ " آئین کار کشتار طیور".
- ۴-۳ استاندارد ملی ایران ۱۰۲۷: سال ۱۳۸۰ "بازرسی بهداشتی دام زنده (با تجدیدنظر)".
- ۵-۳ استاندارد ملی ایران ۴۹۶: سال ۱۳۸۰ " روش قضاوت بهداشتی روش لاشه و اعضای دام های کشتاری در بازرسی پس از کشتار (باتجدیدنظر)".
- ۶-۳ استاندارد ملی ایران ۳۴۹۹: سال ۱۳۷۵ " بازرسی فنی بهداشتی مرغ و خروس پیش و پس از کشتار".
- ۷-۳ استاندارد ملی ایران ۱۷۱۱: سال ۱۳۸۰ " مسیر کشتار و بازرسی بهداشتی طیور (قبل از کشتار و بعد از کشتار) (با تجدیدنظر)".

- ۸-۳ استاندارد ملی ایران ۵۳۱: سال ۱۳۸۰ "روش استاندارد برای بازرسی لاشه های دام های کشتاری (بازرسی پس از کشتار) (با تجدیدنظر)".
- ۹-۳ استاندارد ملی ایران ۴۸۷۳: سال ۱۳۷۵ "واژه نامه امور کشتار و کشتارگاهی دام (تعاریف و اصطلاحات)".
- ۱۰-۳ استاندارد ملی ایران ۷۳۱: سال ۱۳۸۱ "نمونه فرم های آمار مربوط به کشتار دام و طیور و بیماری های مشاهده شده در کشتار گاه ها (با تجدیدنظر)".
- ۱۱-۳ استاندارد ملی ایران ۴۶۱۲: سال ۱۳۷۷ "اصول و شرایط مهر کردن لاشه های گوسفند یا بز و گاو و گاومیش".

۴ اصطلاحات و تعاریف

در این استاندارد اصطلاحات و / یا واژه ها با تعاریف زیر به کار می رود:

یادآوری - در این بند به ترتیب طرح موضوع ابتدا اصطلاحات و تعاریف مربوط به دام و سپس اصطلاحات و تعاریف مربوط به طیور شرح داده می شود.

۱-۴ اصطلاحات و تعاریف مربوط به دام

۱-۱-۴ کشتار دام

سربریدن دام زنده کشتاری، برابر موازین شرعی و مقررات فنی بهداشتی^۱ است.

۲-۱-۴ دام های کشتاری

به دام هائی گفته می شود، که مصرف لاشه، اندرونه و ضمائم آن از سوی انسان، برابر

۱- منظور، برابر استاندارد ملی ایران مربوط به آئین کار کشتار دام مورد نظر است.

موازین شرعی و مقررات فنی و بهداشتی^۱ مجاز است. برای مصرف خوراک انسان کشتار می گردد و گوشت و یا لاشه، اندرونه و ضمائم خوراکی آن، به مصرف خوراک انسان می رسد. این گونه دام ها شامل: گوسفند و بز، گاو و گاومیش و شتر، می باشد.

۳-۱-۴ کشتار صنعتی دام

عبارت است از، کشتار دام زینده، برابر موازین شرعی و مقررات فنی و بهداشتی^۲ در کشتارگاه صنعتی، به شمار متناسب با گنجایش و توان کشتارگاه، همراه با انجام و تداوم دیگر مراحل و کارهای کشتار، با بکارگیری تجهیزات فنی و صنعتی.

۴-۱-۴ کشتار درست و قانونی دام

به کشتار دام زنده کشتاری گفته می شود، که:

الف - سربریدن دام زنده، به روش شرعی (ذبح شرعی) انجام شود.

ب - اصول کشتار دام، ماهیتا برابر مقررات مربوط و برابر استانداردهای ملی ایران ذریبط^۳ انجام گیرد.

پ - بازرسی های فنی و بهداشتی پیش و پس از کشتار، در کشتارگاه، بر روی دام زنده و لاشه، اندرونه و ضمائم آن، از سوی دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه، انجام گیرد.

---

۱ - منظور، برابر استاندارد ملی ایران مربوط به آئین کار کشتار دام مورد نظر است.

۲ - منظور، برابر استاندارد ملی ایران مربوط به آئین کار کشتار دام مورد نظر است.

۳ - منظور، برابر استاندارد ملی ایران مربوط به آئین کار کشتار دام مورد نظر است.

ت - لاشه های دام سالم و قابل مصرف و یا قابل مصرف مشروط ، برابر مقررات مربوط و برابر استانداردهای ملی ایران ذیربط^۱ ، ممهور به مهر قانونی و مربوط مراجع قانونی و ذیصلاح کشور^۲ شوند.

۴-۱-۵ کشتارگاه صنعتی دام

مکان مجهز بهداشتی است ، دارای پروانه های تاسیس ، بهره برداری و بهداشتی ، که در آن کشتار صنعتی دام های زنده کشتاری ، برابر موازین شرعی و مقررات فنی بهداشتی^۳ و بارعایت جهات اقتصادی ، انجام می گیرد.

۴-۱-۶ کشتارگاه مجاز دام

به کشتار گاه غیر صنعتی دام گفته می شود، که با وجود عدم امکانات و تجهیزات کافی صنعتی ، تا تامین امکانات کافی و تبدیل شدن به کشتارگاه صنعتی دام ، نظر به مقتضیات ، لزوما با کسب اجازه نامه لازم از مراجع قانونی و ذیصلاح کشور^۴ و با دارا بودن بازرسی بهداشتی گوشت و الزاما انجام بازرسی های فنی بهداشتی پیش و پس از کشتار دام ، در کشتارگاه ، به گونه موقت ، اضطرارا فعالیت می نماید.

۴-۱-۷ لاشه دام

به بدن دام کشتار شده ، پس از کشتار و بیرون آوردن اندرونه (شکمی و سینه ای) ، و جداکردن و برداشتن ضمائم آن ، گفته می شود.

۱- منظور برابر استاندارد ملی ایران ۴۶۱۲ : سال ۱۳۷۷ " اصول و شرایط مهر کردن لاشه های گوسفند یا بز و گاو یا گاو میش " ، می باشد.

۲- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور ، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور ، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۳- منظور ، برابر استاندارد ملی ایران مربوط به آئین کار کشتار دام مورد نظر است.

۴- مرجع قانونی ذیصلاح کشور ، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور ، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۸-۱-۴ اندرونه

به مجموع اندرونه (شکمی) و اندرونه (سینه ای) بدن دام کشتار شده، گفته می شود.

۹-۱-۴ اندرونه شکمی

به مجموع اعضاء موجود در درون حفره شکمی بدن دام کشتار شده، گفته می شود. این اعضاء شامل: معده ها، روده ها، چادرینه، طحال، لوزالمعده، کبد، کیسه صفرا، قسمت انتهائی مری و کلیه ها و بعضی غدد مترشحه داخلی می باشد.

۱۰-۱-۴ اندرونه سینه ای

به مجموع اعضاء موجود در درون قفسه سینه دام کشتار شده، گفته می شود. این اعضاء شامل: قلب، مری، نای، برنش ها، شش ها و غده تیموس، می باشد.

۱۱-۱-۴ ضمائم

به مجموع سر، زبان، مغز، پاچه ها و پوست بدن دام کشتار شده، گفته می شود، که از آن جدا شده باشد.

۱۲-۱-۴ ضمائم فوراکی

منظور، اعضاء یا بخش هائی از یک عضو از ضمائم است، که به مصرف خوراک انسان می رسد.

ضمائم خوراکی شامل: زبان، مغز، پاچه ها و بخش های خوراکی سر، می باشد. یادآوری - در بسیاری موارد اندرونه های شکمی و سینه ای را هم به همراه ضمائم به دو بخش خوراکی و غیر خوراکی تقسیم نموده اند.

۱۳-۱-۴ (بازرسی فنی بهداشتی دام زنده، پیش از کشتار)

عبارت است از، بازرسی بهداشتی ظاهری یکایک دام های زنده و در صورت نیاز و لزوم بازرسی ویژه هر یک از آن ها که لازم باشد، پیش از کشتار، از سوی دکتر دامپزشک

مسئول بهداشتی کشتارگاه ، به منظور تشخیص و حصول اطمینان از تندرستی و تایید آن یا بیماری آن و اعلام به مراجع مربوط.

۱۴-۱-۱۴ بازرسی فنی بهداشتی لاشه گاو یا گاو میش و اندرونه و ضمام آن ، پس از کشتار
مشابه بازرسی فنی بهداشتی نهایی لاشه گوسفند یا بز و اندرونه آن ، پس از کشتار است ، با افزودن بازرسی ظاهری و در صورت نیاز و لزوم ، بازرسی ویژه (ضمام) به آن.

۱۵-۱-۱۴ بازرسی فنی بهداشتی مقدماتی لاشه گوسفند یا بز و اندرونه و ضمام آن ، پس از کشتار

عبارت است از ، بازرسی ظاهری یکایک لاشه های گوسفند یا بز و اندرونه و ضمام آن و در صورت نیاز و لزوم ، بازرسی ویژه هر یک از آن ها که لازم باشد ، پس از کشتار، از سوی دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه، به منظور تشخیص مقدماتی بر سلامت و قابلیت مصرف هر لاشه و اندرونه و ضمام آن یا پی بردن به وجود بیماری یا بیماری ها ، ضایعات و عوارض آن و غیر قابل مصرف بودن هر لاشه و اندرونه و ضمام آن و یا قابل مصرف بودن مشروط هر لاشه ، اندرونه و ضمام آن.

۱۶-۱-۱۴ بازرسی فنی بهداشتی نهایی لاشه گوسفند یا بز و اندرونه آن ، پس از کشتار
انجام همه کارهای زیر به گونه پیاپی ، توسط دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه است:

- بازرسی ظاهری هر لاشه گوسفند یا بز و اندرونه آن ، که برای بازرسی فنی بهداشتی نهایی آماده شده است.

- در صورت نیاز و لزوم ، بازرسی ویژه هر یک از لاشه های گوسفند یا بز و اندرونه آن.

- تعیین و تایید هر لاشه و اندرونه آن که در بازرسی ظاهری و در صورت نیاز بازرسی ویژه، سالم و قابل مصرف تشخیص داده شده اند.
- نظارت بر حسن انجام نشانه گذاری هر لاشه و اندرونه آن که سالم و قابل مصرف تشخیص داده شده اند، با نشانه و به رنگ مخصوص و معلوم و به روش درست و به گونه مشهود.
- در صورت پی بردن به وجود بیماری یا بیماری ها و وجود نشانه یا ضایعه و یا عوارض آن ها و تشخیص بر ناسالم بودن و غیر قابل مصرف بودن نهائی هر لاشه و اندرونه آن ، تعیین و معلوم کردن آن و عدم تایید آن و نظارت بر حسن انجام جداسازی آن ها از لاشه ها و اندرونه آن ها که سالم و قابل مصرف تشخیص داده شده اند.
- نظارت بر حسن انجام نشانه گذاری هر لاشه و اندرونه آن که ناسالم و بیمار و غیر قابل مصرف تشخیص داده شده اند، با نشانه و به رنگ مخصوص و معلوم و به روش درست و به گونه مشهود.
- نظارت بر حسن انجام معدوم کردن و امحاء هر لاشه و اندرونه آن که ناسالم و بیمار و غیر قابل مصرف تشخیص داده شده اند، به روش مناسب و بهداشتی.
- در صورت پی بردن به قابلیت مصرف مشروط هر لاشه و اندرونه آن ، جداساختن درست و کامل همه بخش یا بخش های ناسالم و غیر قابل مصرف از هر لاشه و اندرونه آن و تعیین و معلوم کردن و تایید بخش یا بخش های سالم و قابل مصرف ، همچنین نظارت بر حسن انجام و تحقق کامل شرایط و دستورات بهداشتی و فنی لازم تجویز شده بر هر لاشه و اندرونه آن.

- نظارت بر حسن انجام نشانه گذاری هر لاشه و اندرونه آن که قابلیت مصرف مشروط زا دارا هستند، با نشانه و به رنگ مخصوص و معلوم و به روش درست و به گونه مشهود.

- پرکردن فرم های آمار مخصوص کشتار روزانه کشتارگاه ، برابر مقررات و موازین صادره از سوی مراجع قانونی و ذیصلاح کشور^۱ ، و تایید آن از سوی مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه.

۴-۱-۱۷ بازرسی ظاهری (بالینی)

منظور ، معاینه دام زنده ، از راه مشاهده ، ملامسه ، دقه ، تعیین درجه حرارت بدن ، گوش دادن و بینی دیدن و یا لاشه ، اندرونه و ضمائم آن ، از راه مشاهده ، ملامسه ، برش غدد لنفاوی ، برش ماهیچه ها و برش اعضاء ، از سوی دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه ، می باشد.

یادآوری - برای انجام بازرسی ظاهری در دام زنده و یا لاشه آن ، می توان بنابه ضرورت از یک یا دو یا چند و یا تمام کارهای بازرسی ظاهری ، بهره گیری کرد.

۴-۱-۱۸ بازرسی ویژه

منظور ، انجام آزمایش های باکتریائی ، ویروسی ، انگلی ، قارچی ، بیوشیمیائی و استفاده از سایر امکانات، تجهیزات و آزمایش های درمانگاهی ، بر روی دام زنده و یا لاشه ، اندرونه و ضمائم آن ، برای تشخیص نهائی و حصول اطمینان از تندرستی و سلامت یا بیماری آن است.

۱- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۱۴-۱-۱۹ بازرسی قرنطینه دام

عبارت است از ، بازرسی ظاهری یکایک دام های زنده و در صورت نیاز و لزوم ، بازرسی ویژه هر یک از آن ها که لازم باشد، در صورت اعلام و برقراری شرایط قرنطینه ای ، از سوی مراجع قانونی و ذیصلاح کشور^۱ ، در محل قرنطینه ، از سوی دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی قرنطینه ، به منظور تشخیص و حصول اطمینان از تندرستی دام های زنده و مبتلا نبودن آن ها به بیماری واگیر و تایید آن.

۱۴-۱-۲۰ تشخیص

منظور این است ، که دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه ، پس از انجام بازرسی فنی بهداشتی دام زنده ، پیش از کشتار ، حالت تندرستی و یا بیماری دام زنده را بشناسد و در صورت وجود بیماری در دام زنده ، نوع آن را معین نماید و یا پس از انجام بازرسی های فنی بهداشتی مقدماتی و نهائی در مورد لاشه گوسفند یا بز و اندرونه و ضمام آن ، پس از کشتار ، و یا پس از انجام بازرسی فنی بهداشتی لاشه گاو یا گاومیش و اندرونه و ضمام آن ، پس از کشتار، حالت سلامت و یا بیماری لاشه دام و اندرونه و ضمام آن را بشناسد و در صورت وجود بیماری در لاشه دام و منضامات آن ، نوع آن و چگونگی پیشرفت بیماری را معین نماید.

۱۴-۱-۲۱ ضایعه در بدن دام زنده

عبارت است از ، آثار یا تغییرات غیر طبیعی دریافت های گوناگون بدن دام زنده ، که بوسیله عوامل بیولوژیکی یا مکانیکی و یا غیر آن ، به طور موضعی و یا عمومی ، در اعضاء بدن یا بخش های مورد نظر بدن دام زنده ، بوجود آمده باشد.

۱- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۴-۱-۲۲ ضایعه بر روی لاشه دام

عبارت است از ، آثار غیر طبیعی یا تغییرات غیرطبیعی و مرضی دریافت های گوناگون بدن لاشه دام ، که بوسیله عوامل بیولوژیکی یا مکانیکی و یا غیر آن ، به طور موضعی و یا عمومی در لاشه بوجود آمده باشد.

۴-۱-۲۳ بازرسی بهداشتی گوشت دام

به مجموع بازرسی بهداشتی دام زنده کشتاری (پیش از کشتار) و بازرسی بهداشتی لاشه دام کشتاری و اندرونه و ضمائم خوراکی آن (پس از کشتار) ، گفته می شود.

۴-۱-۲۴ مسئول بهداشتی کشتارگاه دام

دکتر دامپزشک موظفی است ، که کلیه امور بهداشتی کشتارگاه دام ، زیر نظر و با نظارت کامل و کنترل ایشان ، معمول می گردد. بازرسان بهداشتی گوشت در کشتارگاه ، زیر نظر مسئول بهداشتی کشتارگاه ، برابر مقررات و ضوابط قانونی مربوط^۱ ، انجام وظیفه می نمایند.

۴-۱-۲۵ بازرسی بهداشتی گوشت دام

فرد حائز شرایط و صلاحیت داری است ، که پس از کسب آموزش های علمی ، فنی و بهداشتی لازم و مربوط ، در زمینه بازرسی فنی بهداشتی لاشه دام کشتاری ، اندرونه و ضمائم آن و توفیق در آزمایش های مربوط و اخذ گواهینامه^۲ لازم ، در کشتارگاه دام ، زیر نظر دکتر دامپزشک مسئول بهداشتی کشتارگاه ، در زمینه بازرسی فنی بهداشتی لاشه دام

۱- منظور ، مقررات ، ضوابط و دستورالعمل های صادره از سوی سازمان دامپزشکی کشور ، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۲- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور ، برای تعیین شرایط و احراز صلاحیت و تایید گواهینامه موضوعه ، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور ، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

کشتاری ، اندرونه و ضمائم آن ، برابر مقررات صادره از سوی مراجع قانونی و ذیصلاح کشور^۱ ، انجام وظیفه می نماید.

۱-۲-۴ آرایش

به مجموع اندرونه (شکمی و سینه ای) و ضمائم لاشه دام کشتاری ، گفته می شود.

۲-۴ اصطلاحات و تعاریف مربوط به طیور

۱-۲-۴ کشتار طیور

سر بریدن طیور زنده کشتاری ، برابر موازین شرعی و مقررات فنی بهداشتی^۲ است.

۲-۲-۴ طیور

منظور ، هر یک از گونه های مرغ ، بوقلمون ، اردک ، کبک ، غاز و بلدرچین است.

۳-۲-۴ کشتار صنعتی طیور

عبارت است از ، کشتار طیور زنده ، برابر موازین شرعی و مقررات فنی بهداشتی^۳ ، به شمار حداقل ۵۰۰ طیور زنده در ساعت، همراه با انجام و تداوم دیگر مراحل و کارهای کشتار ، با بکارگیری تجهیزات فنی و صنعتی.

۴-۲-۴ کشتار درست و قانونی طیور

به کشتار طیور زنده کشتاری گفته می شود، که :

الف - سربریدن طیور زنده ، به روش شرعی انجام شود.

۱- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور ، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور ، وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است.

۲- منظور، برابر استاندارد ملی ایران ۳۸۳۴ : سال ۱۳۷۶ " آئین کار کشتار طیور" است.

۳- منظور، برابر استاندارد ملی ایران ۳۸۳۴ : سال ۱۳۷۶ " آئین کار کشتار طیور" است.

پ - اصول کشتار طیور ، ماهیتا برابر مقررات مربوط و برابر استاندارد ملی ایران ۳۸۳۴ : سال ۱۳۷۶ " آئین کار کشتار دام " ، انجام گیرد.

پ - بازرسی های فنی بهداشتی پیش و پس از کشتار ، بر روی طیور زنده و لاشه و اندرون آن ، از سوی دکتر دامپزشک مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه ، انجام گیرد.

ت - لاشه های طیور سالم و قابل مصرف و یا قابل مصرف مشروط ، برابر مقررات مربوط و برابر استاندارد ملی ایران...^۱ به تایید مرجع قانونی و ذیصلاح کشور^۲ ، رسانیده شوند.

۴-۲-۵ کشتارگاه صنعتی طیور

مکان مجهز بهداشتی است، دارای پروانه های تاسیس ، بهره برداری و بهداشتی ، که در آن کشتار صنعتی طیور زنده کشتاری ، برابر موازین شرعی و مقررات فنی و بهداشتی^۳ ، انجام می گیرد.

۴-۲-۶ لاشه کامل طیور

بدن طیور کشتار شده ، بدون سر ، پا ، پر و اندام های درون آن است.

۴-۲-۷ اندرون

منظور از اندرون ، اندام های درون شکم و درون قفسه سینه لاشه طیور است.

۴-۲-۸ ضنائم

به مجموع سر و پاهای بدن طیور کشتار شده ، گفته می شود ، که از آن جدا شده باشد.

۱- استاندارد ملی ایران مذکور باید در برنامه ریزی تدوین استاندارد قرار گیرد . تا تهیه و تدوین استاندارد ملی ایران مذکور ، باید برابر مقررات و ضوابط و دستورالعمل های صادره از سوی سازمان دامپزشکی کشور ، عمل شود.

۲- مرجع قانونی و ذیصلاح کشور ، در حال حاضر سازمان دامپزشکی کشور ، وابسته به وزارت جهاد سازندگی است.

۳- منظور ، برابر استاندارد ملی ایران ۳۸۳۴ : سال ۱۳۷۶ " آئین کار کشتار طیور " است.

۹-۲-۴ بازرسی فنی بهداشتی طیور زنده ، پیش از کشتار

عبارت است از ، انجام بازرسی ظاهری و در صورت لزوم و نیاز ، بازرسی ویژه طیور زنده کشتاری ، پیش از کشتار ، در کشتارگاه صنعتی طیور ، توسط مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه ، به منظور تشخیص و حصول اطمینان از تندرستی و تایید آن و یا بیماری آن.

۱۰-۲-۴ بازرسی فنی بهداشتی لاشه طیور . پس از کشتار

عبارت است از ، انجام بازرسی ظاهری یکایک لاشه های طیور و اندرون آن ها ، و در صورت نیاز و لزوم ، بازرسی ویژه لاشه های طیور و اندرون آن ها ، مربوط به هر یک از آن ها که لازم باشد، پس از کشتار ، در کشتارگاه ، توسط مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه ، به منظور تشخیص و حصول اطمینان از سلامت و قابلیت مصرف هر لاشه طیور و اندرون آن و یا پی بردن به وجود بیماری یا بیماری ها، ضایعات و عوارض آن و غیر قابل مصرف بودن هر لاشه طیور و اندرون آن .

۱۱-۲-۴ بازرسی ظاهری

منظور ، معاینه طیور زنده ، از راه مشاهده یا ملامسه و یا وزن کردن آن و یا لاشه طیور و اندرون آن ، از راه مشاهده ، ملامسه ، برش دژپیه های لنفاوی ، برش ماهیچه ها و برش اعضاء آن ، از سوی دکتر دامپزشک مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه صنعتی طیور ، می باشد.

یادآوری - برای انجام بازرسی ظاهری در طیور زنده و یا لاشه طیور و اندرون آن ، می توان بنا به ضرورت از یک یا دو یا چند و یا تمام کارهای بازرسی ظاهری ، بهره گیری کرد.

۱۲-۲-۴ بازرسی ویژه

منظور، انجام آزمایش های باکتریائی ، ویروسی ، انگلی ، قارچی ، بیوشیمیائی و استفاده از سایر امکانات ، تجهیزات و آزمایش های درمانگاهی ، بر روی طیور زنده کشتاری و یا

لاشه و اندرون آن ، برای تشخیص نهائی و حصول اطمینان از تندرستی و سلامت یا بیماری آن است.

۱۳-۲-۴ تشخیص

همانند تعریف بند ۴-۱-۲۰ این استاندارد ، می باشد(ولیکن برای طیور).

۱۴-۲-۴ ضایعه در بدن طیور زنده

همانند تعریف بند ۴-۱-۲۱ این استاندارد ، می باشد(ولیکن برای طیور).

۱۵-۲-۴ ضایعه بر روی لاشه طیور

همانند تعریف بند ۴-۱-۲۲ این استاندارد، می باشد(ولیکن برای طیور).

۱۶-۲-۴ بازرسی بهداشتی گوشت طیور

به مجموع بازرسی بهداشتی طیور زنده کشتاری (پیش از کشتار) و بازرسی لاشه طیور و اندرون آن (پس از کشتار)، گفته می شود.

۱۷-۲-۴ مسئول فنی بهداشتی کشتارگاه طیور

همانند تعریف بند ۴-۱-۲۴ این استاندارد، می باشد(ولیکن برای کشتارگاه طیور).

۱۸-۲-۴ بیماری های واگیر

انواعی از بیماری طیور است ، که عامل ایجاد آن ، می تواند به سرعت با واسطه یا بدون واسطه در میان طیور منتشر شده و شمار بسیاری از طیور را ، مبتلا نماید.

۱۹-۲-۴ بیماری های عفونی طیور

شامل بیماری های باکتریائی، ویروسی ، قارچی ، انگلی (خارجی، داخلی و تک یاخته ای)، پرابون ها، ریکتزائی و اجرام مایکوپلاسمائی طیور ، می باشد.

یادآوری - ویژگی و صفت مشترک این نوع بیماری ها، عفونی بودن و زنده بودن عوامل آن ها است.

۲۰-۲-۴ بیماری های غیر عفونی و اختلالات طیور

شامل بیماری هائی در طیور می باشد، که عامل ایجاد آن اختلالات درونی، فیزیکی، شیمیائی، مسموم، وراثتی، باقیمانده ها (داروئی، هورمونی، سموم و آفت کش ها)، تغذیه ای و تومورها، می باشد.

۲۱-۲-۴ بیماری های باکتریائی طیور

گونه هائی از بیماری طیور است، که عامل ایجاد آن، باکتری می باشد.

۲۲-۲-۴ بیماری های ویروسی طیور

گونه هائی از بیماری طیور است، که عامل ایجاد آن، ویروس می باشد.

۲۳-۲-۴ بیماری های تغذیه ای طیور

گونه هائی از بیماری طیور است، که عامل ایجاد آن، کمبود یا وجود نداشتن یک یا چند ماده غذایی از مواد متشکله جیره کامل غذایی طیور می باشد.

۲۴-۲-۴ مسمومیت ها

عبارت است از، عیوب، ضایعات و بیماری هائی، که بر اثر ورود ناگهانی و یا تدریجی سموم نباتی، قارچی، شیمیائی و آفت کش ها، در بدن طیور زنده، ایجاد می شود.

۲۵-۲-۴ باقیمانده ها

عبارت است از، باقیمانده داروها، هورمون ها، انواع سموم آفت کش ها و یا متابولیت های آن ها، که در لاشه طیور قابل ردگیری و شناسائی می باشد.

۴-۲-۲۶ آلودگی لاشه طیور

آغشته شدن لاشه طیور و یا اندرون آن به مواد ناخواسته ای، مانند: مواد مدفوعی، ضد عفونی کننده ها، گریس ماشین آلات و صفر را، گویند.

۴-۲-۲۷ بیماری های وراثتی طیور

عبارت است از، ناهنجاری های خاص در طیور زنده، که بر اثر ساختار ژنتیکی طیور، به صورت سرشتی در آن ها حاصل گردیده، و یا اینکه بر اثر عوامل خارجی، مانند: تشعشعات رادیواکتیو، در آن ها پدید آمده باشد.

۵ بیماری های دام

بیماری های دام در بازرسی بهداشتی پیش و پس از کشتار آن ها، در کشتارگاه ها، به چهار گروه به شرح زیر تقسیم می گردد:

الف - فصل اول: بیماری های عفونی و انگلی.

ب - فصل دوم: تومورها.

پ- فصل سوم: اختلالات متابولیکی (بیماری های ناشی از کمبود غذایی و مسمومیت ها).

ت - فصل چهارم: بیماری های اندام ها.

باید توجه داشت، که مهم ترین بیماری های دامی موضوعه عناوین فصل های اول الی چهارم نوشته شده در بالا، از دید بازرسی بهداشتی دام های کشتاری، پیش و پس از کشتار آن ها، در کشتارگاه های صنعتی دام و هم چنین کشتارگاه های مجاز دام در کشور، در زیر نام برده می شوند:

۵-۱ فصل اول - بیماری های عفونی و انگلی

- هاری^۱.

- سیاه زخم (شاربن) ^۱.
- منگوانسفالیت ^۲ گاو.
- جنون گاوی ^۳.
- اسکرپی ^۴ گوسفند.
- طاعون گاوی ^۵.
- پلوروپنومونی ^۶ واگیر گاو.
- آبله گوسفندی ^۷.
- آبله بز ^۸.
- سالمونلوز ^۹.
- تب بثوری.
- تب نزله ای بدخیم گاو.
- تورم فیبرینی گاو.
- سیاه زخم (شاربن) علامتی ^{۱۰}.
- پاستورلوز ^{۱۱} (سپتی سمیک).
- زبان آبی ^{۱۲}.
- دیفتری گوساله ها ^{۱۳} (فرم عمومی شده).
- خیز بدخیم.

-
- 1- Anthrax
  - 2- Bovine Meningo-encephalitis
  - 3- Bovine Spongiform Encephalopathy (B.S.E).
  - 4- Scrapie
  - 5- Rinderpest = Cattle playue
  - 6- Bovine Contagious pleuropneumonia
  - 7- Sheep pox
  - 8- Goat pox
  - 9- Salmonellosis
  - 10- Black Leg
  - 11- Pasteurellosis
  - 12- Blue Tongue
  - 13- Necrobacillosis

- کزاز^۱.
- وجود میکرب یا وجود چرک در خون^۲.
- سل^۳.
- عفونت نافی حاد^۴ (همراه با نشانه های درگیری عمومی).
- تب^۵.

1- Tetany

2- Pyaemia

3- Tuberculosis

۳- در بیماری سل در موارد مشروحه زیر ، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام انجام گیرد:

- الف - سل عمومی تازه.
- ب - سل همراه با تغییرات پنیری شکل تازه به همراه باپرخونی و آس در اندام ها و دژپیه های لنفاوی.
- پ- سل عمومی کهنه دژپیه های لنفاوی - استخوان ها - مفاصل - مراکز عصبی و گوشت.
- ت - سل گسترش یافته پرده های سروزی.
- ث - سل مادرزادی ، در دام های شیر خوار.
- ج - سل همراه با لاغری مفرط ، در هنگام کشتار دام.
- چ - وود ضایعات سل موضعی ، در هر یک از اندام های لاشه دام.
- ح - سل در هر یک از اندام های لاشه دام.
- خ - سل در هر یک از اندام های لاشه دام ، همراه با ضایعات ترشچی متوسط ، بر روی پرده جنب یا پرده صفاق و یا هر دو پرده جنب و پرده صفاق لاشه دام.
- د- سل موضعی یک یا چند اندام با دژپیه های لنفاوی وابسته و مربوط به اندام یا اندام های مبتلا ، بدون آنکه در ضایعات سل ، نشانه های واکنش حاد بیماری سل ، مشاهده شود.
- ذ- وجود کانون های ذات الجنب سلی گاو، هنگامی که وسعت مجموع ضایعات سل در پرده جنب مبتلا به بیماری سل ، بیش از یک کف دست نباشد.
- ر- محدود بودن ضایعات سل به اندام ها یا دژپیه های لنفاوی وابسته و مربوط به اندام ها.
- ز - وجود و مشاهده ضایعات سل در دژپیه های لنفاوی پرده چادرینه (مزاتر) با معده ها (شکمبه ، نگاری ، هزارلا و شیردان) و روده ها (باریک ، کلفت و کور).
- ژ- وجود و مشاهده ضایعات سل در دژپیه های سر.
- س - سل ریوی گسترش یافته و یا ذات الجنب سلی.
- ش - سل ریوی همراه با وجود ضایعات سلی در دژپیه های لنفاوی ریه.
- ص - وجود و مشاهده ضایعات محدود سلی در پرده جنب.
- ض - سل پرده صفاق .
- ط - سل عضلات شکم و پرده حجاب حاجز (دیافراگم).

4- Acute Infectious omphalitis

5-Fever

- تب کیو^۱.
- تب برفکی حاد^۲.
- گندیدگی سم^۳.
- پیروپلاسموز^۴.
- پیمی^۵.
- استئومیلیت^۶.
- آکتینومیکوز^۷.
- آکتینوباسیلوز^۸.
- پاراتوبرکولوز^۹.
- لنفادنیت کازنوز^{۱۰}.

1- Q Fever

2- Foot and mouth Disease (F.M.D)

3- Footrot

4-Piroplasmosis

5- pyaemia

6- Osteomyelitis

۶- در بیماری استئومیلیت ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با عوارض ترشخی یا چرکی گسترش یافته باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

7-Actinomycosis

۷- در بیماری آکتینومیکوز ، به ویژه در هنگامی که بیماری عمومیت یافته و یا همراه با لاغری باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

8- Actinobacillosis

۸- در بیماری آکتینوباسیلوز ، به ویژه در هنگامی که بیماری عمومیت یافته و یا همراه با لاغری باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

9- Paratuberculosis,Johne,s Disease

۹- در بیماری پاراتوبرکولوزیس، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با لاغری باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

10- Caseous Lymphadenitis

۱۰- در بیماری لنفادنیت کازنوز ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با لاغری و یا گسترش ضایعات باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

- بروسلوز حاد^۱.
- سپتی سمی^۲.
- توکسمی^۳.
- لاغری مفرط^۴.
- تب دار.
- وزیکولر حاد^۵.
- لیستریوز^۶.
- لپتوسپیروز^۷ حاد.
- کوکسید یوز حاد^۸.
- پیروپلاسموز^۹.
- سورا^{۱۰}.

1- Acute Brucellosis

۱- در بیماری بروسلوز حاد ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با عوارض عمومی و تب باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

2- Septicaemia

3-Toxaemia

4- Chachexid

5- Acute vesicular

۵- بیماری وزیکولر حاد ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با عوارض عمومی باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

6- Listeriosis

۶- بیماری لیستریوز ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با عوارض عمومی یا در صورت تایید آزمایشگاهی باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

7- Leptospirosis

8- Acute Coccidiosis

۸- بیماری کوکسید یوز حاد ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با لاشه دام بسیار لاغر و کم خون باشد، باید بازرسی بهداشتی لاشه دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

9- Piroplasmosis

۹- بیماری پیروپلاسموز ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با لاشه دام تب دار ، دچار خون گیری ناقص یا زردی باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

10- Sura , Trypanosomiasis

- توکسوپلاسموز^۱.

۲-۵ فصل دوم - تومورها^۲

۱-۲-۵ تومورهای فوش فیوم^۳

- میکسوفیبروم ها^۴.

- نوروفیبروم های اعصاب بین دنده ای و شبکه های عصبی (در صورت پیشرفته بودن).

- ملانوم های گسترش یافته یا متاستاز داده ، همراه با لاغری مفرط.

۲-۲-۵ تومورهای بدخیم^۷

- کارسینوم^۸ گسترش یافته یا متاستاز داده ، همراه با لاغری مفرط.

- سارکوم^۹ گسترش یافته یا متاستاز داده ، همراه با لاغری مفرط.

- لوکوز^{۱۰}.

۳-۵ فصل سوم - اختلالات متابولیسی (بیماری های ناشی از کمبود غذائی و مسمومیت)

- کم خونی^{۱۱} عمومی.

- سوء هضم مزمن گاو.

- هموگلوبینوری^{۱۲} گوساله ها.

- فلج پس از زایمان.

-
- 1- Toxoplasmosis
  - 2- Tumours
  - 3- Benign Tumours
  - 4- Mixo Fibroma
  - 5- Neurofibroma
  - 6- Melanomas
  - 7- Malignant Tumours
  - 8- Carcinoma
  - 9- Sarcoma
  - 10- Leucosis
  - 11- Anaemia

۱۱- در بیماری کم خونی عمومی ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با لاغری مفرط یا لاغری مرطوب ، همراه با ترشحات سطحی لاشه دام باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- 12-Haemoglobinuria

- اکلامپسی^۱.
- کتوز گاو.
- مسمومیت آبستنی^۲ گوسفند.
- هموگلوبینوری پس از زایش^۳ در گاو.
- مسمومیت های حاصل از علوفه .
- یرقان^۴.
- یرقان با منشاء عفونی یا سمی.
- یرقان در اثر ضایعات حاد یا مزمن کبدی.
- یرقان فیزیولوژیک در دام های نوزاد و یا یرقان در نتیجه خونریزی شدید.
- ملانوز^۵ گسترش یافته در گوساله.
- گزانتوز^۶ گسترش یافته در گوساله.
- آکروتریا^۷ گسترش یافته در گوساله.
- استئوهماتوکروماتوز^۸ گسترش یافته در گوساله.
- شکستگی استخوان^۹.

1-Eclampsia

2-Pregnancy Toxaemia

۱- در بیماری مسمومیت آبستنی گوسفند ، به ویژه در هنگامی که بیماری همراه با خون گیری ناقص لاشه دام باشد یا اینکه بوی استن از لاشه دام به مشام برسد ، باید بازرسی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

3- Postparturient Haemoglobinuria

4- Icterus

5- Melanosis

6- Xantosis

7- Acrotetiasis

8- Osteohaematochromatosis

۹- به ویژه در مورد بیماری های شکستگی استخوان ، نرمی استخوان و تغییر شکل یافتن استخوان ، در هنگامی که بیماری های مذکور همراه با لاغری لاشه یا ظاهر زننده استخوان و یا بوی نامطبوع استخوان باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم، انجام گیرد که هر یک ممکن است به لحاظ تب منجر به ضبط کامل لاشه گردد.

- نرمی استخوان^۱.
- تغییر شکل یافتن استخوان^۲.
- مسمومیت حاد یا شدید.
- مسمومیت تحت حاد یا مزمن.
- بو و مزه و رنگ غیر طبیعی.
- بو و مزه و رنگ غیر طبیعی ناشی از بیماری ها.
- بو و مزه و رنگ غیر طبیعی ناشی از مصرف غذاهای مکمل ، مانند: ماهی ، پودر ماهی ، مازاد آشپزخانه.
- بو و مزه و رنگ غیر طبیعی ناشی از درمان با مواد دارویی و مواد شیمیائی.
- بوهای شدید جنسی.

۴-۵ فصل چهارم- بیماری اندام ها

۴-۵-۱ بیماری های مغز و نفاخ

- تورم حاد مغز و پرده های آن .
- آنسفالیت مزمن و تورم پرده مغز^۳.
- دمل های مغزی که در نتیجه وجود چرک در خون به طور ثانویه ایجاد شده است.
- آبسه های کهنه و موضعی مغز.
- عفونت های نخاع شوکی و پرده های آن.

---

۲) - به ویژه در مورد بیماری های شکستگی استخوان ، نرمی استخوان و تغییر شکل یافتن استخوان ، در هنگامی که بیماری های مذکور همراه با لاغری لاشه یا ظاهر زننده استخوان و یا بوی نامطبوع استخوان باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم، انجام گیرد که هر یک ممکن است به لحاظ تب منجر به ضبط کامل لاشه گردد.

۳- در مورد بیماری های آنسفالیت مزمن و تورم پرده مغز ، به ویژه در هنگامی که بیماری های مذکور همراه با هر وضعیت مزمن عمومی (مانند : کم خونی ، لاغری مفرط) باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

1-Pericarditis

۵-۴-۲ بیماری های قلب و عروق

- ورم برون شامه قلب^۱ عفونی ترشحي حاد و تحت حاد.
- ورم برون شامه قلب عفونی ترشحي مزمن.
- ورم ضغظه ای برون شامه قلب^۲.
- ورم برون شامه بهبود یافته.
- ورم درون شامه قرحه ای^۳.
- ورم درون شامه جوانه ای^۴.
- ضایعات غیر عفونی قلب^۵.
- آنوریسم^۶ کرمی (انبساط شریانی).
- خیز^۷ درپاها.
- شکستگی استخوان^۸ در پاها.
- خونریزی در عضلات پاها^۹.
- آنوریسم شریان های مزانتريک و شاخه های فرعی آن^{۱۰}.

1- Pericarditis

۲- در مورد بیماری ورم ضغظه ای برون شامه قلب ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب ، تجمع مقدار زیاد ترشح مرضی ، اختلالات جریان خون ، تغییرات استحاله ای اعضاء داخلی و یا وجود بوی غیر طبیعی باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

3- Endocarditis

۴- در بیماری درون شامه جوانه ای قلب ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور تازه ایجاد شده باشد و همراه با اختلالات جریان خون و پرخونی ورید های ریوی و کبدی باشد و شکستگی تازه استخوان یا ضعف عمومی و فقر غذایی در دام مشاهده شود، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۵- منظور ، تغییر شکل یافتن قلب و مانند آن می باشد.

6- Aneurysm

7- Oedeme

8- Fracture

9- Haemorrhagy in feetmuscles

۱۰- در بیماری آنوریسم شریان های مزانتريک و شاخه های فرعی آن ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با وجود ضایعات تازه ورم پرده صفاق (Peritonitis) ،اختلالات مشخص جریان خون در روده و روده بند (مزانتتر) و ضعف عمومی باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

۵-۴-۳ بیماری های دستگاه تنفسی

- بیماری های مجاری تنفسی وریه ها.
- سینوزیت^۱.
- تورم تحلیل رونده مخاط بینی^۲.
- برنکوپنومونی چرکی یا نزله ای مزمن^۳.
- پلوروپنومونی بز^۴.
- ذات الریه حاد.
- ذات الریه تحت حاد.
- برنکوپنومونی تحت حاد گوساله و گاوهای جوان.
- سل ریوی^۵.
- عفونت های ریه و پرده جنب.
- آلودگی های قارچی و انگلی ریه ها.

1- Sinusitis

۱- در بیماری سینوزیت ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب و ضعف عمومی دام باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

2- Atrophic-Rhinitis

۲- در بیماری تورم تحلیل رونده مخاط بینی ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با عوارضی از قبیل ذات الریه ، ورود چرک درخون (Pyæmia) ، استئومیلیت (Osteomyelitis) و تورم گوش میانی باشد، باید بازرسی بهداشتی دام به گونه کامل و با تامل لازم ،انجام گیرد.

۳- در بیماری برنکوپنومونی چرکی یا نزله ای مزمن ،به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور گسترش یافته باشد و حالت نزله ای با تغییرات عمومی بدن یا لاغری همراه باشد،باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم، انجام گیرد.

۴- در بیماری پلوروپنومونی بز، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با عوارض عمومی یا تب و لاغری مفرط باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ،به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۵- در بیماری سل ریوی ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور با وجود دانه های ارزنی شکل در سطح ریه باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ،به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- آمبولی عفونی شده متاستاز یافته ریه ها^۱.
- جراحات و دمل های نکروتیک کهنه کیسول دار ریه ها.
- برونشیت^۲.
- روی هم خوابیدن حبابچه های ریوی.
- آمفیزم ریوی.
- آلودگی های پرده جنب.
- ورم فیبرینی پرده جنب.
- ورم سر و فیبرینی و چرکی گسترش یافته پرده جنب.
- چسبندگی و وجود لکه های فیبرینی در پرده جنب.

۴-۴-۵ بیماری های دستگاه گوارش

۱-۴-۴-۵ بیماری های معده و روده

- نزله معده روده ای حاد در دام های بالغ^۳.
- عفونت های اختصاصی روده.
- پرخونی زیاد مخاط دستگاه گوارش.
- پرخونی دژپیه ها یا تورم قابل ملاحظه دژپیه های مزانتریک.
- بزرگ شدن طحال و استحالہ اعضاء داخلی.
- نزله معده روده ای مزمن^۴.

۱- در بیماری آمبولی عفونی شده متاستاز یافته ریه ها ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با وجود چرک در خون (pyaemia) باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

2- Bronchitis

۳- در بیماری نزله معده روده ای حاد در دام های بالغ ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با پرخونی زیاد مخاط دستگاه گوارش و پرخونی دژپیه ها یا تورم قابل ملاحظه دژپیه های مزانتریک و بزرگ شدن طحال و استحالہ اعضاء داخلی محوطه شکمی باشد ، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۴- در بیماری نزله معده روده ای مزمن ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با لاغری لاشه و استحالہ اعضاء داخلی محوطه شکمی یا بوی غیر طبیعی لاشه باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- ورم روده عفونی، چرکی دیفتری مانند یا تورم روده همراه با خونریزی.
- یبوست و انسداد روده.
- نفخ و انباشتگی شدید شکمبه.
- آلودگی های پرده صفاق^۱.
- ورم پرده صفاق^۲ حاد گسترش یافته یا ترشچی.
- ورم پرده صفاق موضعی.
- ورم پرده صفاق فیبرینی محدود و موضعی.
- چسبندگی و کانون های فیبرینی.
- آبسه های موضعی کپسول دار.

۲-۴-۴-۵ بیماری های کبدی

- تورم و اتساع مجاری صفراوی.
- وجود کیست و سنگ های صفراوی در مجاری صفراوی.
- انتشار یا نفوذ چربی^۳.
- انتشار یا نفوذ چربی موضعی.
- انتشار یا نفوذ چربی گسترش یافته ساده (فیزیولوژیکی).
- انتشار یا نفوذ چربی استحال ای^۴ چربی.
- استحال کبد(استحال نسج کبد).
- استحال دانه ای یا آماس ابری^۵.
- استحال آمیلوئیدی^۶.

۱- در بیماری آلودگی های پرده صفاق ، به ویژه در هنگامی که بیماری ورم پرده صفاق حاد گسترش یافته یا ترشچی و ورم پرده صفاق موضعی همراه با عوارض عمومی (تب ، بزرگ شدن طحال ،استحال اعضاء داخلی محوطه شکمی و غیره)باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ،به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- 2- Peritonitis
- 3- Fatty Infiltration
- 4- Degenerative FAT.INF
- 5- Cloudy Swelling
- 6- Amyloid Degeneration

- استحالہ هیالین^۱.
- تورم کبد^۲.
- تورم کبد حاد.
- تورم کبد حاد با منشاء عفونی.
- تورم کبد حاد با منشاء سمی^۳.
- تورم کبد حاد با منشاء انگلی^۴.
- تورم تشمعی مزمن کبد (سیروز)^۵.
- گره های انگلی کبد.
- نکروز باکتریائی تازه کبد^۶.
- دمل های کبدی.
- دمل آمبولیک کبد^۷.
- دمل های کهنه کیسول دار کبد.
- ضایعات اتساع موی رگ ها^۸ به طور شدید در کبد.

1- Hyaline Degeneration

2- Hepatitis

۳- مانند : مسمومیت حاصل از سوء هضم.

۴- مانند : سیستی سرکوز شدید و کیلک شدید.

5-Cirrhosis

۵- در بیماری تورم تشمعی مزمن کبد (سیروز) ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با لاغری ، ضایعات عروقی ، یرقان و بوی غیر طبیعی لاشه باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۶- در بیماری نکروز باکتریائی تازه کبد ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با وجود کانون های متعدد نکروتیک و مناسب نبودن وضعیت لاشه دام باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۷- در بیماری دمل آمبولیک کبد ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با عفونت تازه نافی کبد یا آبه های ضربه ای طحال و مانند آن باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

8- Telangiectasis

- نکروز باکتریائی کبد^۱.
- نکروز ارزنی شکل کبد^۲ در گوساله.

۵-۴-۵ بیماری های دستگاه ادراری

- سنگ کلیه.
- کیست های مختلف و رنگ دانه ها در کلیه.
- تورم کلیه^۳.
- ورم کلیه لوکوسیتیک پراکنده.
- ورم کلیه چرکی^۴ و آمبولیک (به علت ایجاد پیمی)
- ورم کلیه و لگنچه چرکی^۵ در گاو.
- تومورهای کلیه.
- سل کلیوی.
- سل حاد ارزنی کلیه.
- سل موضعی کلیه (جراحات مزمن سل در کلیه).
- ورم مثانه^۶.

۱- در بیماری نکروز باکتریائی کبد ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با آثار یرقان شدید در لاشه دام باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

2- Miliary necrosis of the liver in calves

3- Nephritis

۳- در بیماری تورم کلیه ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با لاغری و نشانی های نارسائی کلیه (بوی ادرار اورمی و هیدرمی در لاشه) باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

4- Pyelonephritis

5- Pyelonephritis

۵- در بیماری ورم کلیه و لگنچه چرکی در گاو، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با عوارض نارسائی کلیه یا فقر غذایی بوده و در حالت های پیشرفته بیماری باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

6- Cystitis

۶- در بیماری ورم مثانه ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب ، ضعف عمومی و بوی ادرار در لاشه باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- پاره شدگی مجاری ادرار یا مثانه^۱.

۵-۴-۶ بیماری های دستگاه تناسلی و پستان

- تورم زهدان^۲.
- تورم حاد زهدان (مانند: ورم زهدان چرکی ، دیفتری شکل نکروتیک، ورم زهدان عفونی و نیز وجود جنین گندیده در زهدان).
- تورم مزمن زهدان^۳(مانند : وجود چرک در زهدان، وجود جنین فاسد و له شده در زهدان).
- نزله مزمن زهدان.
- باقی ماندن جفت^۴ (جفت ماندگی) در زهدان.
- زایمان ناقص^۵.
- پیچ خوردگی زهدان^۶.
- پاره شدگی زهدان^۷.

۱- در بیماری پاره شدگی مجاری ادرار یا مثانه ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تورم پرده صفاق یا بوی ادرار در لاشه باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

2-Metritis

۳- در بیماری تورم مزمن زهدان ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب ، ضعف عمومی یا استحالته اعضا داخلی حفره شکمی باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

4-Retained Placenta

۴- در بیماری باقی ماندن جفت در زهدان ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب ، ضعف عمومی و یا تغییرات التهابی حاد در زهدان باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۵- در بیماری زایمان ناقص ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با ورم حاد زهدان یا عفونت زخمی مهبل (مانند : خیز بدخیم و ورم نکروتیک مهبل) باشد یا اینکه اگر جنین در زهدان فاسد شده باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۶ و ۷- در بیماری های پیچ خوردگی زهدان ، پاره شدگی زهدان و بیرون زدگی زهدان ، به ویژه در هنگامی که بیماری های مذکور همراه با ورم پرده صفاق باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- بیرون زدگی زهدان^۱.
- آب آوردن زهدان^۲.
- تورم پستان^۳.
- تورم پستان عفونی یا قانقرایائی شدن پستان^۴.
- تورم پستان مزمن چرکی.
- تورم پستان نزله ای مزمن.
- تورم پستان چرکی محدود و کپسول دار.
- ورم پستان کازنوز.

۷-۴-۵ بیماری های استخوان ها ، اوتار و مفاصل

- آلودگی های استخوان ها ، مفاصل و غلاف اوتار مفصلی.
- شکستی های استخوان.
- شکستگی های استخوان عفونی شده.
- شکستگی های استخوان عفونی نشده تازه یا در حال بهبود.
- استئومیلیت^۵.

۱- در بیماری های پیچ خوردگی زهدان ، پاره شدگی زهدان و بیرون زدگی زهدان ، به ویژه در هنگامی که بیماری های مذکور همراه با ورم پرده صفاق باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۲- در بیماری آب آوردن زهدان ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با لاغری مفرط لاشه باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

3- Mastitis

۴- در بیماری تورم پستان عفونی یا قانقرایائی شدن پستان ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب ، ضعف عمومی ، لاغری یا استحاله اعضاء باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

5- Osteomyelitis

۵- در بیماری استئومیلیت ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با حالت ترشچی یا چرکی بوده و یا با انتشار ثانویه یا ناشی از آن باشد و یا اینکه با تب و ضعف عمومی همراه باشد ، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

- تورم گوش میانی^۱.
- رسوب رنگدانه در استخوان ها و ضریع استخوان ها.
- ورم مفصل^۲.
- ورم موضعی مفصل.
- ورم مفاصل.
- تورم مفصلی عفونی^۳ (فیبرینی یا چرکی)
- تورم غلاف اوتار مفصلی.
- آهکی شدن قسمت جلوئی استخوان سینه در گاو^۴.

۵-۴-۸ بیماری های عضلات

- رسوب مواد آهکی در عضلات^۵.
- شبه سل^۶ در عضلات یا سایر بافت ها در گاو بالغ.
- استحاله عضلات.
- میوزیت بین بافتی یا فیبروز عضلانی.
- نکروز گره ای عضلات^۷.

۱- در بیماری تورم گوش میانی ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با عوارض نوشته شده در زیر نویس مربوط به بیماری استئومیلیت باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

2- Arthritis

۳- در بیماری تورم مفصلی عفونی (فیبرینی یا چرکی) ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با عوارض عمومی ، مانند : تب ، لاغری بوده و عفونت گسترش یافته باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

4- Presternal Calcification in cattle

5- Calcareous deposits

۵- در بیماری رسوب مواد آهکی در عضلات ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با گسترش ضایعات در سراسر لاشه دام باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

6- Paratuberculosis

۷- در بیماری نکروز گره ای عضلات ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با لاغری باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

۹-۴-۵ آلودگی های پوست

- زخم^۱.
- زخم تازه غیر عفونی و آثار زخم های بهبود یافته.
- زخم های عفونی شده و فلگمون^۲.
- ضربه و ضعه.
- سوختگی ها^۳.
- اریتم^۴.
- جرب پسورپتی^۵ در گوسفند.
- کچلی^۶.

۱۰-۴-۵ بیماری های انگلی داخلی

- کرمینه کرم کدوی گاوی^۷.
- کرمینه کرم کدوی گوسفندی^۸.

1- Cellulitis

2-Phlegmon

۲- در بیماری های زخم های عفونی شده و فلگمون ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با تب و انتشار بیماری یا عفونت خونی یا عمومی باشد، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

3- Burn

۳- در بیماری سوختگی ، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با خیز وسیع و استحال اندام ها ، تب ، ورم نای و نایچه ای همراه با غشاء های کاذب ، برونکوپنومونی و بوی دود در لاشه دام باشد، باید بازرسی بهداشتی دام، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد.

4-Erythema

5-Psoroptic mange

۵- در بیماری جرب پسورپتی در گوسفند، به ویژه در هنگامی که بیماری مذکور همراه با لاغری و با ضایعات چرکی و التهابی در پوست دام باشد، ، باید بازرسی بهداشتی دام ، به گونه کامل و با تامل لازم ، انجام گیرد

6-Ring worm, Dermatomycosis

7-Bovine Cysticercosis

8-Ovine Cysticercosis

- کیست هیداتید^۱.
- سنوروس سربرالیس^۲.
- سیستی سرکوز^۳.
- سیستی سرکوز تنویکولیس^۴.
- گروه های انگلی کبد.
- آلودگی های مختلف کرمی دستگاه تنفس.
- آلودگی های مختلف کرمی دستگاه گوارش.
- گره های انگلی روده ها.
- کپلک و سایر آلودگی های کرمی مشابه.
- کپلک حاد.
- کپلک مزمن.
- میازپوستی.
- میاز سردرگوسفند^۵.
- آلودگی به سارکوسیست^۶.
- سارکوسپورییدیوز^۷.
- تریپانوزومیاز^۸.

۶ بیماری های طیور

بیماری های طیور ، در بازرسی بهداشتی طیور پیش و پس از کشتار آن ها ، در کشتارگاه ها ، به دو گروه زیر تقسیم می شوند:

-
- 1-Hydatid Cyst
  - 2-Coenurus Cerebralis
  - 3-Cysticercosis
  - 4-Cysticercus tenuicollis
  - 5-Oestrus Ovis
  - 6-Sarcocyst
  - 7-Sarcosporidiosis
  - 8-Trypanosomiasis

الف - بیماری های عفونی طیور.

ب - بیماری های غیر عفونی و اختلالات طیور.

باید توجه داشت ، که مهم ترین بیماری های عفونی طیور و بیماری های غیر عفونی و اختلالات طیور، از دید بازرسی بهداشتی طیور ، پیش و پس از کشتار آن ها ، در کشتارگاه های صنعتی طیور در کشور ، در زیر نام برده می شوند:

۱-۴ بیماری های عفونی طیور

- بیماری سل مرغی^۱.
- سالمونلوز^۲ طیور.
- پولوروم^۳ یا اسهال سفید جوجه ها.
- بیماری تیفوئید طیور.
- بیماری تیفوز مرغان^۴.
- پاستورلوز^۵ یا وبای طیور.
- تولارمی^۶.
- بوتولیسم^۷.
- آنفلوآنزای طیور^۸.
- لارنگوتراکئیت^۹.
- بیماری طاعون پرندگان^{۱۰}.

1- Avian Tuberculosis, Fowl Tuberculosis

2- Salmonellosis

3- Pullorum

۳- (پولوروم) را ، بیماری (اسهال سفید جوجه ها) ، نیز می نامند.

4-

5- Pasteurellosis

6- Tularaemia

7- Botulism

۷- بیماری بوتولیسم در طیور، بیماری گردن دراز (Limer neck) ، نیز نامیده می شود.

8- Avian Influenza

9- Infectious Laryngotracheitis

10- Fowl Plague

- بیماری نیوکاسل^۱.
- بیماری آبله مرغان^۲.
- لوکوز لمفوئید^۳ یا بیماری کبد بزرگ.
- بیماری مارک^۴ یا فلجی طیور.
- بیماری برونشیت عفونی^۵.
- اپیدمیک ترمور^۶ یا آنسفالمیلیت^۷.
- بیماری گامبرو^۸.
- سینویت عفونی^۹ یا عفونت مفاصل.
- عفونت استافیلوکوکی^{۱۰}.
- زکام عفونی^{۱۱} یا سرماخوردگی مرغان.
- لاغری مفرط.
- سپتی سمی.
- بیماری مزمن تنفسی مرغان^{۱۲} (C.R.D).
- کوکسیدیوز^{۱۳}.
- تنیازیس^{۱۴}.

1- Newcastle Disease (ND)

۱- بیماری نیوکاسل در طیور، بیماری طاعون کاذب، نیز نامیده می شود.

2-Fowl pox

3-Lymphoid Leucosis

4-Marek's Disease

5-Infectious Bronchitis

6-Epidemic Tremor

7-Avian Encephalomyelitis

8-Gumboro Disease, Infectious Bursal Disease

9-Infectious Synovitis

10- Staphylococcal Infection

11-Infectious Coryza

12-Chronic Respiratory Disease (C R D)

13-Coccidiosis

14-Taeniasis

- سنگاموز^۱.
- بیماری سرسیاه^۲ یا هیستومونیازیس^۳.
- تریکومونیازیس^۴.
- انگل های روده طیور.
- کرم های نواری شکل^۵.
- اسکاریس طیور^۶ یا کرم گردبزرگ یا آسکاریدیوز^۷.
- کرم های موئی یا کاپیلاریا^۸.
- آلودگی به انگل های خاری.
- آلودگی به انواع شپش ها ، جرب ها و کنه ها.
- آلودگی به جرب زیر پوستی لامینوسیوپتس سیستی کولا^۹.
- آلودگی به جرب پای پوسته پوسته کنمید و کوپتس موتانس^{۱۰}.
- آسپرژیلوزیس^{۱۱}.
- کچلی^{۱۲}.

۶-۲ بیماری های غیر عفونی و اختلالات طیور

- تومورها^{۱۳}.

1-Syngamus infestation

2-Black Head

۲- بیماری سرسیاه در طیور ، بیماری تاج سیاه ، نیز نامیده می شود.

3-Histomoniasis ,Infectious Entero-hepatitis

4-Trichomoniasis

5-Tapeworm

6-Ascaridia Galli

7-Ascariasis

8-Capillaria

9-Laminosioptes Cysticola

10- Cnemidocoptes Mutans

11- Aspergillosis

12- Ringworm

13- Tumours

- تومورهای خوش خیم^۱.
- تومورهای بدخیم^۲.
- بیماری عضله سبز یا میوپاتی استحالہ ای.
- بیماری قلب گرد.
- پارہ شدگی تاندون ها یا لیگامان های عضلانی.
- پروزیس^۳.
- پرولاپس^۴.
- پیچ خوردگی ساق پا (در بوقلمون).
- فلجی و خمیدگی پشت طیور.
- ضرب دیدگی.
- تورم قرینه و بافت ملتحمہ چشم.
- گزانتوماتوزیس^۵.
- نکروز منقار.
- نفرس^۶.

-
- 1-Benign Tumours
  - 2-Mixofibroma
  - 3-Perosis
  - 4-Prolapse
  - 5-Xanthomatosis
  - 6-Gout

- بیماری های مربوط به کمبود مواد غذایی و ویتامین ها

- کمبود ریوفلاوین¹ یا ویتامین B₂.
- کمبود ویتامین E یا بیماری گیجی طیور².
- کمبود ویتامین D₃ یا بیماری ریکتز³.

- عواضی که مربوط به تخم گذاری می باشند

- مسدود شدن مجرای تخم.
- خارج شدن و بیرون آمدن مجرای تخم از مقعد.
- تورم پرده صفاق⁴ در اثر تخم مرغ.

- بیماری های مربوط به دستگاه گوارش

- پرو مسدود شدن چینه دان یا روده.
- آویخته شدن چینه دان .
- ورم کلواک.

- مسمومیت های شیمیائی

- مسمومیت در اثر دارو.
- مسمومیت با فسفر یا فسفر دوزنگ.
- مسمومیت با جیوه ، آرسنیک ، نیکوتین و بایگون.

- بیماری کانی بالیسم⁵ یا همدیگر خواری.

1-Riboflavin
2-Crazy Chick Disease
3-Rickets syndrom
4- Peritonitis
5-Cannibalism

